

RUTA – VELIKO VEČ KOT ZGOLJ POKRIVALO

Interdisciplinarna raziskovalna naloga
(Etnologija, sociologija, zgodovina in slovenščina)

Avtorici:

Ariana Arifi
Nina Ščukovt

Mentorici:

Petra Kodre
Jasmina Putnik

April, 2009

KAZALO

STVARNO KAZALO	II
KAZALO FOTOGRAFIJ	III
KAZALO TABEL	IV
POVZETEK	V
ZAHVALA	VI
I UVOD.....	1
II RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE	2
III RAZISKOVALNA METODA.....	3
3.1 UPOŠTEVANJE LASTNIH ZNANJ IN IZKUŠENJ	3
3.2 POIZVEDOVALNI INTERVJU	3
3.3 ANKETA	3
3.4 PREBIRANJE LITERATURE	4
IV OPREDELITEV OSNOVNIH OPERATIVNIH POJMOV	5
V SPOROČILNA VREDNOST RUTE GLEDE NA BARVE.....	6
5.1 BARVA RUTE V ŠOLI	6
5.1.1 Rumena rutica pri cicibanah	6
5.1.2 Rdeča ruta pri pionirjih	8
5.1.3 Odnos anketiranih do cicibanske in pionirske rute.....	10
5.2 BARVA RUTE V ZASEBNEM ŽIVLJENJU	11
5.2.1 Židana ruta – Cankarjev literarni simbol veselja in obilja	11
5.2.2 Črna ruta – znak žalovanja	12
VI RUTA – KAZALEC PRIPADNOSTI	13
6.1 PRIPADNOST ZVEZI, DRUŠTVU, ORGANIZACIJI	13
6.1.1 Skavtska rutka	13
6.1.1.1 Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov	13
6.1.1.2 Rutka – skavtov časten znak	13
6.1.1.3 Ruta v (Nininem) stegu Ajdovščina - Šturje 1	15
6.1.1.4 Obeski na skavtski rutki	16
6.1.1.5 Ruta – element skavtskih iger	16
6.1.2 Taborniška rutka	17
6.1.2.1 Zveza tabornikov Slovenije	17
6.1.2.2 Rutka – tabornikov časten znak	17
6.1.2.3 Obeski na taborniški ruti	19
6.1.2.4 Ruta – element taborniških iger	19
6.1.3 Odnos anketiranih skavtov in tabornikov do svoje rutke	20
6.2 RUTA – KAZALEC VERSKE PRIPADNOSTI	23
6.2.1 Muslimanska naglavna ruta – shamija	23
6.2.1.1 Islam	23
6.2.1.2 Verski predpisi o nošenju muslimanske naglavne rute	23
6.2.1.3 Muslimanska naglavna ruta med vpetostjo v vsakdan ter odvisnostjo od modnih trendov, letnih časov in običajev	24
6.2.2 Ruta med kristjani – laiki	26
6.2.2.1 Ruta za v cerkev	26
6.2.2.2 Velo	27
6.2.2.3 Pokrivalo pri Marijini družbi	28
6.2.3 Ruta med kristjani – redovnicami	29
6.2.4 Odnos anketiranih do muslimanske in redovniške rute	33
VII ZAKLJUČNE UGOTOVITVE	36
VIII VIRI IN LITERATURA	37
8.1 SEZNAM LITERATURE	37
8.2 ELEKTRONSKI VIRI	37
8.3 VIRI FOTOGRAFIJ	37
IX PRILOGE	39

2 KAZALO FOTOGRAFIJ

Fotografija 1: Letošnji prvošolci iz OŠ Danila Lokarja ponosno nosijo svojo rumeno rutico.....	6
Fotografija 2: Star vzgojnopreventivni plakat v cestnem prometu.....	7
Fotografija 3: Zadnja generacija prvošolcev, sprejeta v Zvezo pionirjev Slovenije	9
Fotografija 4: Na pogrebu si svojci pokojnega nadenejo črno žalno ruto	12
Fotografija 5: Volčja rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1	14
Fotografija 6: Druga skavtska rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1	14
Fotografija 7: Ninine skavtske obljube	14
Fotografija 8: Rutka murnov	18
Fotografija 9: Rutka medvedkov in čebelic.....	18
Fotografija 10: Rutka gozdovnikov in gozdovnic	18
Fotografija 11: Rutka popotnikov in popotnic	18
Fotografija 12: Rutka raziskovalcev in raziskovalk.....	18
Fotografija 13: Rutka grč	18
Fotografija 14: Taborniška ruta in srajca s številnimi našitki sta ogledalo tabornika	19
Fotografija 15: Našitek na kroju ajdovskih tabornikov, ki izdaja pripadnost njihovu rodu.....	19
Fotografija 16: Nevesta pred odhodom od doma za kratek čas joče pod dolgo rdečo ruto.....	24
Fotografija 17: Nevesta z belo ruto	24
Fotografija 18: Ročno izdelana ruta	25
Fotografija 19: Nekdaj modna ruta iz tančice za v cerkev	27
Fotografiji 20 in 21: Včasih so ženske ruto nosile iz navade	27
Fotografija 22: Prvoobhajanka z velom	28
Fotografija 23: Birmanka z velom.....	28
Fotografija 24: Nevesta z velom	28
Fotografija 25: Ruta (šal) članic Marijine družbe	28
Fotografija 26: Uršulnko z belo rutko ne vežejo še nobene zaobljube.....	30
Fotografija 27: Sestra Katja Štemberger je modro rutko dobila pri časnih zaobljubah.....	30
Fotografiji 28 in 29: Sestra Katja Štemberger s svojimi učenci	31

3 KAZALO TABEL

Tabela 1: Prednosti in pomanjkljivosti elektronske ankete.....	4
Tabela 2: Struktura anketiranih pri cicibanski in pionirski ruti	10
Tabela 3: Kako si se počutil, ko si dobil cicibansko/pionirsko ruto?.....	10
Tabela 4: Kje hraniš cicibansko/pionirsko ruto?.....	11
Tabela 5: Struktura anketiranih sedanjih skavtov in tabornikov.....	20
Tabela 6: Kako dolgo si že skavt/tabornik?	20
Tabela 7: Kateri zunanji znak te najbolj spominja na skavtstvo/taborništvo?	21
Tabela 8: Kje sedanji skavti oziroma taborniki hranijo svojo ruto?	21
Tabela 9: Zakaj nosiš skavtsko/taborniško ruto?	22
Tabela 10: Kaj nekdanjim skavtom/tabornikom danes pomeni skavtska/taborniška ruta?	22
Tabela 11: Verska opredelitev anketiranih.....	33
Tabela 12: Kako opazna je redovničina in muslimankina ruta?	34
Tabela 13: Naklonjenost do redovniške rute na ulici, v trgovini	34
Tabela 14: Naklonjenost do muslimanske rute na ulici, v trgovini itd. v Sloveniji	34
Tabela 15: Bi te motilo, če bi v državni šoli poučevala redovnica/muslimanka z ruto?.....	35

POVZETEK

Raziskovalna naloga »*Ruta – veliko več kot zgolj pokrivalo*« prikazuje rute, katerih namen ni, zaščita pred soncem ali mrazom, ampak nekaj sporočiti. Pod drobnogled sva vzeli rumeno rutico pri cicibanih in rdečo pri pionirjih, Cankarjevo židano ruto ter črno žalno ruto, skavtsko in taborniško ruto, muslimansko in redovniško ruto, pa tudi ruto, ki so si jo kot znamenje spokornosti včasih ženske nadele za v cerkev. Podatke o tem sva pridobivali predvsem z intervjuji ter anketami.

SUMMARY

Research, titled »*Kerchief – much more than just a head-covering*« presents different kerchiefs. Their intention is not just protection from the sun or cold, they want to tell us something. We looked into details of few particular kerchiefs, such as yellow kerchief the preschool children wear, red kerchief that the pioneers (children between 7 and 14 years old) used to wear, Cankar's silk kerchief, black mourning kerchief, boy scouts' and girl guides' kerchiefs, Muslim kerchief and monastic kerchief. The part of our observation was also the penitence kerchief, which the women occasionally wore to church. The data was acquired mostly with interviews and surveys.

ZAHVALA

Naša raziskovalna naloga temelji na anketah in intervjujih, zato je bilo naše delo odvisno od pomoči tistih, ki so nam bili pripravljeni pomagati. Teh ni bilo malo.

Poleg
vseh anketiranih,

katerih imena je nemogoče navesti, si našo posebno zahvalo zaslužijo tisti, ki so nas usmerjali in dajali informacije o posameznih rutah. Najbolj smo hvaležni tistim, ki so si za nas vzeli največ časa in bili glavni informatorji v posameznih poglavjih naše naloge. To so bili:

Dašmire Arifi

Arianina mama – muslimanka

Matevž Černilogar

član Zveze tabornikov Slovenije, tabornik iz roda Mladi bori Ajdovščina

Marija Rosa

nekdanja članica Marijine družbe

Gaja Štefančič Jeriček

strokovna sodelavka za trženje v Zavarovalnici Triglav

Jožefa Kovač

Ninina babica – kristjanka

s. Katja Štemberger

redovnica, uršulinka

Cilka Velikonja

dolgoletna učiteljica v 1. razredu, zdaj upokojenka

Hvaležni smo tudi tistim, ki so nas z drobnimi informacijami, koristnimi namigi ali popravki usmerili na pravo pot do večjega znanja.

To so bili:

Nina Arnuš – tabornica, **Tadej Beočanin** – tabornik, **Ana Grahor** – skavtinja, **Peter Gregorc** – skavt, **Helena Koruza** – tabornica, **Jože Ličen** – duhovnik, **Mešihat islamske skupnosti v Sloveniji**, **Jurij Rosa** – profesor zgodovine, **Fatmire Sadiki** – muslimanka, **Diana Salju** – muslimanka, **TIC Ajdovščina**, **s. Majda Tišel** – redovnica, šolska sestra, **učenci 1. razreda** v oddelku podaljšanega bivanja OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, **Barbara Trošt** – učiteljica v 1. razredu na OŠ Danila Lokarja Ajdovščina, **mag. Bojan Žlender**, uslužbenec v Svetu za preventivo in vzgojo v cestnem prometu.

Posebna zahvala gre tudi **gospe Tjaši Kafol**, prof. angleškega jezika, ki je prevedla uvodni povzetek v angleščino.

Hvaležni smo Vam

Ariana Arifi in Nina Ščukovt z mentoricama Petro Kodre in Jasmino Putnik

I UVOD

V tej raziskovalni nalogi sva pod drobnogled vzeli ruto, vendar ne z vidika njene funkcije (tj. zaščita pred mrazom ali soncem), ampak z vidika njenega posebnega sporočilnega pomena.

Če dobro pomislimo, se dandanes v vsakdanjem življenju pogosteje srečamo z ruto, ki ima sporočilni pomen, kot z ruto, ki jo ženska nosi zaradi zaščite pred vremenskimi (ne)prilikami. Pri slednjem jo močno izpodrivajo najrazličnejše kape. Ni se treba veliko ozirati naokrog, že prvošolci so ponosni na svojo rumeno rutico,¹ katere glavni namen je, udeležence v prometu opozoriti, naj bodo previdni, saj je pred njimi ciciban. Pred dobrimi dvajsetimi leti so se šolarji ponašali tudi z rdečo pionirsko ruto, ki je naznanjala, da so člani Pionirske zveze Slovenije. Čeprav je bil sprejem med pionirje del šolskega programa in zato pravzaprav obvezen, je članstvo v Zvezi pionirjev pomenilo čast. Zdi se nama, da so novopečeni sedemletni pionirčki ob sprejemu doživljali nekaj podobnega, kot danes doživljajo skavti in taborniki na dan svojih zaobljub. Tega dne se najbrž ne da pozabiti! Še bolj odločilne in zavezujoče od teh obljub pa so redovniške obljube, v katerih dekleta slovesno izreče, da želi pripadati neki redovni skupnosti ter da bo vse svoje dni živela v skladu z njenimi pravili. Ruta, ki jo ta dan prejme in je od takrat dalje del njene redovne obleke, sporoča o njenem življenjskem poslanstvu in verski pripadnosti. Slednje velja tudi za muslimansko ruto, ki so jo dolžne nositi muslimanska dekleta in žene, pa tudi za vse za tiste rute, ki so si jih med svetovnima vojnama ženske v cerkvi nadele v znak spokornosti.

Posebno simbolno vrednost imajo najbrž tudi živobarvne rute trebušnih plesalk, vendar jih v tej raziskovalni nalogi nisva opisali, ker sva ocenili, da v našem kulturnem prostoru nimajo posebne sporočilne vrednosti, ampak zgolj rekreativno.

¹ V letošnjem šolskem letu je ta rutica spremenila obliko in pravzaprav ni več ruta (glej fotografijo št. 1, str. 6), ampak gospa Gaja Štefančič Jeriček, strokovna sodelavka za trženje z Zavarovalnice Triglav, je povedala, da jo kljub temu še vedno imenujejo »rumena rutica kuža pazi«.

II RAZISKOVALNA VPRAŠANJA IN HIPOTEZE

V tej raziskovalni nalogi sva si postavili naslednja vprašanja:

- kakšna je razlika med sporočilno in funkcionalno vrednostjo rute,
- katere sporočilne vrednosti ima ruta v našem kulturnem prostoru,
- kakšen odnos imajo prvošolci in anketirani do rumene rute, značilne za cicibane,
- kaj je pionirska ruta pomenila nekoč in kaj anketiranim pomeni danes,
- kaj nekdanjim in sedanjim skavtom in tabornikom pomeni njihova ruta, kaj ta predstavlja in kako jo pridobijo,
- kaj redovnici pomeni njena ruta, kakšen je obred, v katerem jo dobi, kako se na ruto odziva njena širša okolica in kaj o njej menijo anketirani,
- zakaj in s kakšnimi pokrivali so se nekoč ženske pokrivala za v cerkev,
- katera pravila muslimankam določajo nošenje rute, kakšna je njena zunanja podoba (barva, material) in kako je ta ruta vpeta v običaje in vsakodnevne navade iz muslimanskega sveta.

Predvidevali sva, da:

- ima ruta sporočilno vrednost, ko nekaj sporoča, sama pa ne opravlja nobene posebne naloge,
- je v našem kulturnem okolju ruta pogosto pokazatelj pripadnosti nekemu društvu, organizaciji ali skupnosti,
- je prvošolcem, ki so bili nekoč sprejeti v pionirje, rdeča pionirska ruta pomenila časten znak zaradi pripadnosti Zvezi pionirjev Slovenije, danes pa jim je lep spomin na otroštvo in šolske dni,
- so cicibani na svojo rumeno rutico ponosni, anketiranim pa je spomin na zgodnje šolske dni,
- skavti in taborniki rutko pridobijo s posebnim obredom in da ta obojim zelo veliko pomeni, saj jih spominja na prijatelje, s katerimi preživljajo velik del prostega časa in jih družijo skupne vrednote,
- so se ženske v cerkvi včasih pokrivala v znak spokornosti in spoštovanja,
- nošenje rute pri muslimankah zapoveduje verski predpis, ki pa ne določa tudi barve, materiala in drugih estetskih podrobnosti tega pokrivala; muslimanska ruta je vpeta tudi v običaje in vsakodnevne navade iz muslimanskega sveta.

III RAZISKOVALNA METODA

Pri delu sva si pomagali z naslednjimi raziskovalnimi metodami:

- a) upoštevanje lastnih izkušenj,
- b) poizvedovalni intervju s poznavalci opisanih področij,
- c) anketa,
- č) prebiranje literature.

3.1 UPOŠTEVANJE LASTNIH ZNANJ IN IZKUŠENJ

Pričujoča raziskovalna naloga temelji na najinih osebnih izkušnjah. Na tej podlagi je nastala ideja zanjo, pa tudi raziskovanja sva se lotili tako, da sva z nama znanih stvari prehajali na neznane. Največ lastnih izkušenj sva imeli pri skavtski in muslimanski ruti, saj Nina že 8 let hodi k skavtom, Ariana pa izhaja iz muslimanske družine. Obe sva kot cicibanki nosili rumeno ruto, za pionirsko pa sva slišali iz pripovedovanj starejših.

3.2 POIZVEDOVALNI INTERVJU

Pravo raziskovalno delo se je za naju začelo, ko sva se lotili obdelave tem, ki jih nisva poznali že od prej. Pri tem sva najprej izbrali osebo, za katero sva predvidevali, da bi utegnila kaj vedeti o ruti, ki naju je zanimala. Priznati morava, da sva imeli pri svojem prvem raziskovalnem delu veliko srečo, saj ni nihče od vprašanih odklonil najine prošnje za pomoč. Pogosto pa se je dogajalo, da so naši informatorji med seboj sodelovali in se dopolnjevali, kar naju je še posebej veselilo in nama dajalo moči pri nadaljnjem delu.

3.3 ANKETA

Na začetku najinega skupnega raziskovanja sva načrtovali, da bosta anketa in poizvedovalni intervju v naši nalogi enakovredni raziskovalni metodi, ko pa sva se v problem bolj poglobili, sva ugotovili, da sta teren in srečanje z ljudmi, ki o posameznih rutah veliko vedo, bogatejši vir informacij (rezultat ankete je bolj predvidljiv) in da bi bilo mogoče nalogo narediti samo na tej podlagi. Ker pa se kljub temu anketi nisva hoteli odreči, sva se odločili za njeno elektronsko obliko, ki je mnogo enostavnejša, saj zahteva veliko manj najinega truda, ker se rezultati sami sproti razvrščajo in seštevajo. Ker pa ima vsaka dobra stvar tudi nekaj

pomanjkljivosti, sva pred odločitvijo za elektronsko anketo natančno razmislili o njenih prednostih in slabostih. Oboje sva prikazali v spodnji tabeli.

PREDNOSTI ELEKTRONSKE ANKETE:	SLABOSTI ELEKTRONSKE ANKETE:
1) občuten prihranek časa in papirja, 2) večja anonimnost ter možnost sodelovanja lokalno oddaljenih anketirancev, 3) večja možnost za sodelovanje ljudi, ki so idejno različno opredeljeni, 4) manjša nadležnost do vprašanih, 5) zanimiv (nepričakovan) anketni rezultat je lahko spodbuda za izvedbo klasične ankete.	1) onemogočeno sodelovanje ljudi, ki nimajo dostopa do interneta, 2) starostna in spolna struktura anketiranih najverjetneje ne bo uravnovešena, zato odgovori znotraj teh skupin ne bodo najbolj primerljivi, 3) anonimnost povečuje možnost zlorabe odgovorov (t. i. odgovori za hec).

Tabela 1: Prednosti in pomanjkljivosti elektronske ankete.

Ker sva našeli več prednosti kot slabosti in ker slednje niso najbolj pomembne, sva se odločili, da bova elektronsko anketo uporabili. Pri spletni postavitvi sva uporabili program polldaddy, ankete pa objavili na <http://www.os-ajdovscina.si/rute/>. Prošnjo za odgovarjanje sva najprej naslovili na svoje prijatelje in znance, nato pa smo jo na povabilo Turistično informativnega centra (TIC) iz Ajdovščine objavili tudi na njihovi spletni strani. S tem smo k sodelovanju povabili širšo množico ljudi, za katero lahko predpostavimo, da ima različen sistem vrednot, s čimer postajajo odgovori zanesljivejši.

3.4 PREBIRANJE LITERATURE

Ker je pri vsakem raziskovanju smiselno upoštevati tudi ugotovitve tistih, ki so raziskovali že pred nami, sva do podatkov prihajali tudi s prebiranjem literature. S tem sva se navadno spopadli tik pred terenskim delom, včasih pa je bil prav teren spodbuda, da sva si prebrali kakšen zanimiv članek, ki nama ga je priporočal intervjuvanec.

IV OPREDELITEV OSNOVNIH OPERATIVNIH POJMOV

Ker je ena glavnih značilnosti raziskovalnega dela jasnost in enournost, sva na samem začetku opredelili osnovne operative pojme. Ko sva se dela lotili, sva nalogi dali naslov *Simbolna vrednost rute*, zato sva v Slovarju slovenskega knjižnega jezika (dalje: SSKJ) najprej poiskali, kaj ti pojmi pomenijo.

rúta -e ž (ú) **1.** žensko pokrivalo, navadno kvadratne oblike: dati ruto na glavo; njena mati nosi ruto; /.../ pisana, velika ruta; svilena ruta; naglavna ruta /.../ pionirska ruta rdeča ruta kot znak članstva v Zvezi pionirjev; taborniška ruta **2.** star. robec: potegniti ruto iz žepa / žepna ruta • star. povezati obleko v ruto.

Nato naju je zanimal natančen pomen pridevnika »simbolen«. V SSKJ beremo:

simbólen -lna -o prid. (ô) nanašajoč se na simbol: simbolen pomen sveče; simbolna govorica barv; mati je tu simbolna podoba domovine / simbolno prikazovanje človekovih strasti /.../

simból -a m (ô) **1.** predmet, lik, ki izraža, predstavlja določen abstrakten pojem; znak, znamenje: umetnik je vzel simbole iz vsakdanje predmetnosti; oljkova vejica je simbol miru; srp in kladivo kot simbol komunizma / državni, verski simboli

V fazi raziskovanja pa sva ugotovili, da je simbol veliko več kot znak. K temu naju je najbolj spodbudilo razmišljanje o muslimanski ruti: ta ni simbol islama, ampak zunanji znak, da je ženska, ki jo nosi, muslimanka. Simbol islama je namreč polmesec. Ta ugotovitev je pripeljala do odločitve o spremembi naslova naloge. Ta se zdaj glasi *Ruta – veliko več kot zgolj pokrivalo*.

Posebej sva se zaustavili tudi pri izrazih skavt in tabornik. Ugotovili sva, da glede tega med pripadniki Zveze tabornikov Slovenije (ZTS) ter Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS) prihaja do nekaterih različnih poimenovanj. Večina pripadnikov obeh organizacij uporablja izraza taborniki za (člane ZTS) in skavti (za člane ZSKSS). Nekateri med njimi (posebno taborniki) pa uporabljajo dvobesedno poimenovanje, in sicer skavti taborniki (za člane ZTS) in katoliški skavti. Sami sva se odločili, da bova uporabljali enostavnejše in bolj uveljavljeno enobesedno poimenovanje, saj tudi statut Zveze tabornikov Slovenije za svoje člane uporablja naziv tabornik / tabornica, čeprav je mednarodni naziv zanje scout. Najino odločitev je spodbudila tudi ugotovitev, da tudi priznani slovenski mediji (npr.: <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/240698>) uporabljajo pogovorna izraza 'skavt' in 'tabornik'.

V SPOROČILNA VREDNOST RUTE GLEDE NA BARVE

5.1 BARVA RUTE V ŠOLI

5.1.1 Rumena rutica pri cicibanih

Pri vključitvi rumene rutice v najino raziskovalno nalogo se nama je najprej porodil dvom, ki je izhajal iz hipoteze, da je njen osnovni namen povečati prometno varnost in da ima ta rutica torej praktičen namen. Na odločitev, da jo vseeno vključiva v raziskavo, je vplivalo dejstvo, da jo otroci nosijo tudi v razredu, ko niso vključeni v promet, in da je izven šolskih dejavnosti ne nosijo, čeprav so tudi takrat lahko udeleženci prometa.

93. člen Zakona o varnosti cestnega prometa pravi:

»Učenci oziroma učenke prvega in drugega razreda osnovne šole morajo na poti v šolo in iz nje nositi poleg odsevnika iz prejšnjega odstavka tudi rumeno rutico, nameščeno okoli vratu.«² Uporabo rumene rutice za otroke v mali šoli in za otroke v prvem razredu osnovne šole je Svet za preventivo v cestnem prometu priporočal že od leta 1974, obvezna pa je po 52. členu takratnega Zakona o cestnem prometu ta ruta zanje postala leta 1982.³

O rumeni rutici sva se najprej pogovarjali z našimi prvošolci in njihovo učiteljico v oddelku podaljšanega bivanja, gospo Barbaro Trošt. Ob njih sva se prepričali, da rumeno rutico večina prvošolcev nosi s ponosom. To dokazuje tudi videoposnetek št. 1 na priloženi zgoščenki.

Fotografija 1: Letošnji prvošolci iz OŠ Danila Lokarja ponosno nosijo svojo rumeno rutico

² http://www.zakonodaja.com/zakoni/viii/4/zvcp_1_upb4/cleni/93.clen/93.clen. (citirano: 23. 3. 2009, ob 17.23).

³ Prim.: Anja Bogdanovič in Nadja Žlender: Zgodovina prometne vzgoje, raziskovalna naloga OŠ Vič, leto 2000; http://www.vozimo-pametno.si/index.php?option=com_content&task=view&id=167&Itemid=256. (Povzeto: 23. 3. 2009, ob 17.39.)

9. marca 2009 sva se prek elektronske pošte povezali še z Zavarovalnico Triglav, od koder nama je gospa Gaja Štefančič Jeriček, strokovna sodelavka za trženje, 13. marca 2009 prijazno odgovorila. Sledeča vprašanja in odgovori so povzetek poslanega.

1) S katerim imenom Vi imenujete rumeno rutico, ki jo srečamo pri cicibanih, komu je namenjena in kdo določa njeno rabo?

Imenujemo jo "rumena rutica kuža Pazi" in je namenjena prvošolčkom. Njeno rabo določena zakon.

2) Zakaj so cicibanske rute rumene?

Rumeno barvo predpisuje zakon.

3) Kako to rutico imenujete letos (če sploh ima ime), ko ni več podobna ruti, saj se jo da čez glavo in je ne vežemo več okrog vratu?

Še vedno jo imenujemo »rumena rutica kuža Pazi«.

4) Ste imeli kakšen poseben razlog za to, da ste spremenili njeno obliko.

Razlogov je več: naše rutice so postale bolj praktične za uporabo (ni jih potrebno zavezovati in odvezovati, otroci jih z lahkoto nataknejo na obešalnik poleg jakne), manjkrat jih izgubijo, hkrati pa smo povečali vidljivost otroka tudi s sprednje in ne le z zadnje strani.

5) Kaj je po Vašem mnenju osnovni namen te rutice?

Povečati vidljivost najmlajših šolarjev v prometu (prvo- in drugošolcev).

Za odgovor na vprašanje, **ali je bila Zavarovalnica Triglav prva, ki je cicibanom delila rumene rutice**, pa nama je gospa Gaja Štefančič Jeriček svetovala, obrniti se na Svet za varnost in preventivo v cestnem prometu. 15. marca sva se po e-pošti povezali z Ministrstvom za promet in mu zastavili to vprašanje. Že naslednji dan nama je mag. Bojan Žlender v odgovoru povedal, da je pred njo to počel že Svet za varnost in preventivo v cestnem prometu.

Fotografija 2: Star vzgojnopreventivni plakat v cestnem prometu

5.1.2 Rdeča ruta pri pionirjih

Rdeča ruta in modra kapa, na kateri se je svetila rdeča peterokraka zvezda, sta bili skupaj s pionirsko značko najbolj razpoznaven zunanji znak pionirjev.

Zveza pionirjev Jugoslavije (ZPJ) je bila ustanovljena leta 1942 v Bihaću, Zveza pionirjev Slovenije (ZPS), ki je bila njen sestavni del, pa je začela delovati leta 1947. Slednja je združevala slovensko osnovnošolsko mladino. S šolskimi, izvenšolskimi in počitniškimi interesnimi dejavnostmi, povezanimi tudi z ohranjanjem izročil NOB, je bila organizacija pomemben sooblikovalec otroškega osebnostnega razvoja. Septembra 1946 so na peti plenarni seji sveta Ljudske mladine Jugoslavije sprejeli Statut Zveze pionirjev Jugoslavije, ki pravi: »Zveza pionirjev z vsem svojim delom vzgaja svoje člane, da nadvse ljubijo svojo domovino – FLRJ, da enako cenijo in ljubijo vse njene narode, da bodo v prihodnosti predani graditelji in zvesti čuvarji njene svobode in neodvisnosti. Pri pionirjih se razvija viteški in svobodoljubni duh našega naroda in vzgaja svoje člane po svetlih primerih naše preteklosti, zlasti iz narodnoosvobodilne borbe.«⁴

Cicibane so med pionirje sprejemali na dan republike, torej 29. novembra. Ti so bili vojaško organizirani in so se združevali v odrede, čete in desetine. Delovanje Zveze pionirjev Slovenije je v začetku vodil in usmerjal Centralni svet Ljudske mladine Slovenije, od leta 1948 do 1953 pa so to vlogo opravljali Pionirski sveti. Zveza pionirjev se je delila na podmladek (od 7. do 11. leta) in pionirje (od 11. do 14. leta). S sklepom konference Zveze prijateljev mladine Slovenije je 24. aprila 1990 Zveza pionirjev Slovenije prenehala delovati.⁵

O pionirski ruti sva se 16. januarja 2009 v naši šolski knjižnici pogovarjali z gospo Cilko Velikonja, dolgoletno učiteljico v prvem razredu v Lokavcu, ki je zdaj že skoraj 20 let v pokoju. Naš pogovor je shranjen na videoposnetku št. 2 na priloženi zgoščenki, glavne ugotovitve pa sva povzeli na naslednji strani.

⁴ Ančka Čerin: Pionirska organizacija v Sloveniji: 1942–1982. Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1983, str. 273.

⁵ Prim.: Ančka Čerin: Pionirska organizacija v Sloveniji: 1942–1982. Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1983.

Pionirsko rutko so prvošolci dobili 29. novembra, ko so bili sprejeti v pionirsko organizacijo. To je bil zanje zelo svečan dogodek, na katerega so se pripravljali od prvega dne vstopa v osnovno šolo.

Pomembna naloga učitelja v prvem razredu je bila, da svoje učence pripravi, da bodo članstvo v tej organizaciji razumeli kot posebno čast. Da bi to dosegel, je ves čas poudarjal, da morajo biti pionirji dobri učenci, da morajo imeti spoštljiv odnos do vseh ljudi, posebej do starejših, še prav posebno ljubezen pa jim je skušal vcepiti do domovine. Tudi z opismenjevanjem je bilo treba pohiteti prav zato, da bi do 29. novembra vsi že znali napisati besedo »pionir«.

Učiteljice so z dobro pripravo na sprejem v to organizacijo poskrbele, da so učenci pionirske znake kar se da spoštljivo in ponosno nosili. Med njimi so najbolj cenili rdečo ruto in še bolj modro pionirsko kapo. Poleg njiju so dobili še značko, katero so si lahko pripeli na kapo ali ruto. Ko so prvošolcem načelniki pionirske organizacije okrog vratu prvič zavezali rdečo pionirsko ruto, katere barva je spominjala na prelito kri padlih partizanov, so otroci obljubili, da jo bodo čuvali in spoštovali. Takrat so za načelnikom pionirskega odreda slovesno ponavljali pionirsko obljubo. Sprejem je bil zelo slovesen, tako da so se ga učenci lahko še dolgo ali pa kar celo življenje z veseljem spominjali. K temu je pripomogla tudi pogostitev, kajti na ta dan so novi pionirji vedno dobili tortico, katere si v 60-ih in mogoče še 70-ih letih prejšnjega stoletja zaradi skromnega življenja v večini družin najverjetneje niti za rojstni dan ali kakšen drug praznik niso mogli privoščiti. Pionirska uniforma, kamor sta poleg najčastnejših znakov – modre kape, rdeče rutke in zlate značke – sodila še bela bluza ali srajca ter modre hlače ali krilo, je bila obvezna na vseh šolskih proslavah in svečanostih.

Kasneje je v naše šole prišla tudi rumena rutka, ki je služila večji prometni varnosti, a njena vrednost se s pionirsko niti od daleč ni mogla primerjati.

Fotografija 3: Zadnja generacija prvošolcev, sprejeta v Zvezo pionirjev Slovenije (1989)

5.1.3 Odnos anketiranih do cicibanske in pionirske rute

Ker je gospa Cilka Velikonja močno poudarila, da je bila pionirska ruta včasih veliko bolj spoštovana kot cicibanska, sva v svojo elektronsko anketo vključili tudi nekaj vprašanj, iz katerih sva skušali ugotoviti, ali ju tisti, ki so ju nekdaj nosili, še vedno različno vrednotijo.

Elektronska anketa je bolj anonimna kot navadna, saj povabilo k sodelovanju ni tako osebno kot pri papirnati, zato njen avtor nikoli ne ve, kdo se bo nanjo odzval. Želeli bi si, da bi jih bilo čim več in da bi bila njihova spolna in starostna struktura kar se da enakomerna, vendar tako idealnega odziva v praksi ni mogoče pričakovati. Tabela 2 kaže, kako sva se idealu uspeli približati.

	N	SPOL		STAROST (leta)				
CICIBANSKA RUTA	108	Ž: 75 %	M: 25 %	11–15: 7 %	16–25: 14 %	26–40: 58 %	41–55: 13 %	Več: 8 %
PIONIRSKA RUTA	97	Ž: 70 %	M: 30 %	Ml. od 26 let niso bili več v ZPS.	26–35: 51 %	36–45: 30 %	46–55: 10 %	Več: 9 %

Tabela 2: Struktura anketiranih pri cicibanski in pionirski ruti

Legenda: N (numerus) = število sodelujočih v anketi, Ž = ženske, M = moški

Iz tabele 2 je razvidno, da je v naši anketi o pionirski in cicibanski ruti sodelovalo dovolj ljudi, da z analizo njihovih odgovorov lahko postavljamo nekatere trditve (ali vsaj dobre hipoteze, ki bi zaslužile zanesljivejši preizkus v večjem vzorcu vprašanih). Različen prikaz starostne strukture anketiranih za obe ruti je bil potreben, ker je danes generacija najmlajših nekdanjih pionirjev stara 27 let.

KO SEM DOBIL CICIBANSKO/PIONIRSKO RUTO ...	... sem bil ponosen.	... mi je bilo vseeno.	... sem bil jezen, ker je bilo to obvezno.	... ne spomnim se več.	... nisem je dobil.
CICIBANSKA RUTA	42 %	4 %	4 %	30 %	20 %
PIONIRSKA RUTA	69 %	7 %	3 %	16 %	5 %

Tabela 3: Kako si se počutil, ko si dobil cicibansko/pionirsko ruto?

Tabela 3 potrjuje to, kar nama je povedala že gospa Cilka Velikonja, ki je poudarila, da je bila pionirska ruta nekdanj veliko bolj cenjena kot cicibanska.

KJE HRANIŠ CICIBANSKO/ PIONIRSKO RUTO?	Nismo je dobili.	Vrgel sem jo proč, ker mi nič ne pomeni.	Nisem je vrgel proč (čeprav mogoče ne vem natančno, kje je), ker mi je spomin na leta OŠ.	Hranim jo kot posebno dragocen simbol.
CICIBANSKA RUTA	20 %	9 %	66 %	5 %
PIONIRSKA RUTA	5 %	11 %	64 %	20 %

Tabela 4: Kje hraniš cicibansko/pionirsko ruto?

Tabela 4 skuša odgovoriti na vprašanje, ali je s spremenjeno družbenopolitično situacijo pionirska ruta še vedno ohranila več vreden položaj v primerjavi s cicibansko. Naše predvidevanje, da sta precej izenačeni in da večini v prvi vrsti pomenita spomin na osnovno šolo, se je izkazalo za pravilno. Ker je število odgovorov, da rdeče oziroma rumene rute vprašani niso dobili, v tabelah 3 in 4 približno enako kot število anketiranih, ki so šolo obiskovali, preden se je ta rutka delila, sklepava, da so odgovori vprašanih smiselni in verodostojni. Najin prvotni strah, da bi se v najini anonimni anketi lahko pojavilo več »šaljivcev« kot v klasični papirnati, počasi kopni.

5.2 BARVA RUTE V ZASEBNEM ŽIVLJENJU

5.2.1 Židana ruta – Cankarjev literarni simbol veselja in obilja

Židano ruto poznamo kot literarni simbol v Cankarjevem romanu *Na klancu*. Pomeni izraz veselja in obilja, vendar tudi nikoli dosegljivega hrepenenja. To je razvidno iz naslednjega odlomka.

»"Nikoli jih ne doidem!" si je mislila in zazdelo se ji je, da bi jih ne došla nikoli, če bi tekla za njimi do konca sveta in do konca življenja. Ta misel je bila žalostna, ali tako mirna, da se je spominjala na vse druge reči, kakor da bi sedela v kuhinji ali da bi ležala na postelji, ne pa da bi tekla z okrvavelimi nogami za vozom, ki je daleč kakor sonce na nebu. Tako se je spomnila na tisti večer in na svetlo židano ruto, ki je bila razgrnjena po mizi in ki je tako sladko zašumela, če se je človek doteknil z roko. Zazdelo se ji je, da ne doide nikoli voza in nikoli židane rute in da bo zmerom vse tako pusto in

žalostno. Če bi tekla do konca sveta in do konca življenja, bi ne dohitela voza ne židane rute, ne maslenega kruha ... vse veselje pred njo in ona zadaj z okrvavelimi nogami.»⁶

Zanimalo naju je, ali židana oziroma pisana ruta pomeni le literarni simbol ali pa se mogoče tudi v vsakdanjem življenju pojavlja kot stalna besedna zveza. To sva preverili s spletnim brskalnikom Google in ugotovili, da se ta besedna zveza ne pojavi prav pogosto, ko pa se vendarle, je to skoraj izključno v umetnostnih besedilih, ki želijo vzpostaviti povezavo s neizpolnjenim hrepenenjem glavne osebe Francke iz Cankarjevega romana *Na klancu*.

5.2.2 Črna ruta – znak žalovanja

Črna barva v evropski kulturi pomeni žalovanje, črna obleka pa je eden od kazateljev, da oseba žaluje zaradi smrti bližnje osebe. Čeprav se ta način žalovanja že precej izgublja, je v zavesti starejših ljudi še vedno ohranjen. Včasih je veljalo, da morajo svojci pokojnega še nekaj časa po njegovem pogrebu žalovanje pokazati tudi s črno obleko, kamor je sodila tudi črna ruta. Helena Ložar Podlogar v literaturi navaja, da se je za pokojnim sozakoncem ali starši žalovalo eno leto, za brati, sestrami ali drugimi sorodniki pa največ pol leta. Le ob smrti otrok se ni smelo nositi črnine, saj bi po ljudski veri v nasprotnem primeru materine solze zmočile otrokovo oblačilce in bi ne mogel »z drugimi angelčki letati«.⁷

Gospa Marija Rosa, ki bo letos dopolnila 92 let, pravi, da je običaj, o katerem piše Helena Ložar Podlogar, v celoti veljal tudi za Vipavsko dolino, sama pa se spominja tudi tega, da so 2. novembra, torej na vernih duš dan, vse ženske prišle v cerkev s črno ruto na glavi.

Fotografija 4: Na pogrebu si svojci pokojnega nadenejo črno žalno ruto

⁶ Ivan Cankar: *Na klancu*. Zbrano delo DZS, Ljubljana, 1971, str. 18.

⁷ Helena Ložar Podlogar: *Smrt v slovenskih ljudskih šegah in verovanju. Tihi pomniki minljivega časa*, Forma 7, Ljubljana, 1999, str. 7–29.

VI RUTA – KAZALEC PRIPADNOSTI

6.1 PRIPADNOST ZVEZI, DRUŠTVU, ORGANIZACIJI

V tem poglavju želiva ruto pokazati kot zunanji znak pripadnosti neki organizaciji, društvu zvezi ipd. Sem sva uvrstili skavtsko in taborniško rutko, lahko pa bi tudi pionirsko, ki kaže pripadnost Zvezi pionirjev Slovenije. Da bova pri pionirski ruti bolj izpostavili njeno barvo kot znak pripadnosti organizaciji, sva se odločili zato, ker se »rdeča ruta« za pionirsko rabi kot stalna besedna zveza in ker je bilo članstvo v Zvezi pionirjev Slovenije za vse učence samoumevno, s čimer se bistveno razlikuje od prostovoljnega članstva v Združenju slovenskih katoliških skavtinj in skavtov ter v Zvezi tabornikov Slovenije.

Skavtstvo je svetovno gibanje, ki ga je na začetku 20. stoletja ustanovil Robert Baden Powell in danes šteje prek 40 milijonov mladih in nekoliko manj mladih članov. Na tej osnovi je nastala Zveza tabornikov Slovenije (ZTS), katere člani se imenujejo taborniki, in Zveza slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS), katere člani se imenujejo skavti.

6.1.1 Skavtska rutka

6.1.1.1 Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (ZSKSS) je član Svetovnega združenja skavtinj (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) in šteje več kot 4.400 članov, ki delujejo v 72 večjih lokalno ločenih skupinah, imenovanih stegih. V Sloveniji Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov deluje od leta 1990.⁸

6.1.1.2 Rutka – skavtov časten znak

Eden od najpomembnejših trenutkov v življenju vsakega skavta je njegova skavtska obljuba, ki se častno izreče pred skupnostjo. Skavt, ki se je na ta slovesen trenutek dalj časa pripravljaj, obljubi zvestobo Bogu in domovini, pomoč bližnjemu ter izpolnjevanje skavtskih zakonov. Znak obljube je skavtska rutka, ki je najbolj časten del skavtske opreme, ki ji pravimo skavtski kroj. Skavtska rutka se razlikuje glede na starost skavta. Najmlajši skavti (stari od 8 do 10 let) se imenujejo volčiči in volkuljice in svojo rutko pridobijo s prvo obljubo. Za to

⁸ Prim.: <http://zskss.skavt.net/>. (Povzeto: 7. 1. 2009, ob 19.22.)

rutko se morajo potruditi tako, da dobro opravijo štiri naloge (npr. izdelovanje raznih izdelkov). Poleg rutke je prepoznaven simbol volčičev tudi zelena čepica z rumenimi črtami, ki je enaka za vse stege po Sloveniji. Ko skavt dopolni 11 let, iz skupine volčičev prestopi v skupino izvidnikov in izvidnic (skupno ime zanje je četa). V tem obdobju mora opraviti štiri izpite (snov: prva pomoč, zgodovina skavtstva in Republike Slovenije, simboli skavtstva in pravila Hubeljske čete ter veščine: sporazumevanje na daljavo, sestava stega in voda, bivačiranje, pioneristika, kurjenje ognja in orientacija). Nato mora napisati uradno in svečano prošnjo svetu čete, ki jo v večini primerov odobri. S tem so izpolnjeni vsi pogoji, da si skavt lahko pridobi izvidniško rutko, volčjo pa shrani za spomin. To se zgodi na svečanem obredu obljube, kjer skavt ob slovenski in skavtski zastavi pred Bogom in domovino obljubi, da si bo z božjo pomočjo prizadeval služiti Bogu in domovini, bo pomagal svojemu bližnjemu ter vestno izpolnjeval skavtske zakone. Četovodja mu nadene rutko okoli vratu in od takrat je skavt dolžan skrbeti zanje in jo spoštljivo nositi.

Fotografija 5 (levo): Volčja rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1

Fotografija 6 (sredina): Druga skavtska rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1

Fotografija 7 (desno): Ninine skavtske obljube

Po petih letih v četi skavt prestopi v enoletni noviciat, kjer se pripravi na vstop v drugo vejo, imenovano popotniki in popotnice (drugi izraz – roverji in roverke – se uporablja manj pogosto).

Ni malo skavtov, ki imajo svojo rutko kot najbolj časten skavtski znak obešeno na vidnem mestu v svoji sobi. Nosijo jo na vseh članskih aktivnostih, posebnih prireditvah, taborih,

skavtskih mašah ter na raznih drugih posebnih srečanjih – npr. srečanju mladih. To ruto skavti nosijo do konca svoje skavtske poti, ki se simbolno svečano konča s tako imenovanim 'odhodom', kar pomeni, da skavt ne deluje več aktivno znotraj organizacije, ampak da bo s pridobljenim znanjem in vrednotami po svojih najboljših močeh služil bližnjemu in domovini, pri tem pa se vseskozi opiral na Boga in računal na njegovo pomoč.

Včasih se zgodi, da si stegi rutke poklanjajo tudi med seboj. Tako pridobljena ruta je znak prijateljstva, preteklega sodelovanja ali zgolj medsebojne povezanosti in je vedno last celega stega. Le včasih pa se zgodi, da je en sam skavt lastnik dveh rutk. Do tega pride ob menjavi stega (vzrok je po navadi selitev), ko lahko skavt zaprosi za novo rutko in tako ponovno obljubi ter uradno postane član določenega stega. Staro rutko lahko obdrži ali pa jo podari bivšim soksavtom v spomin.

6.1.1.3 Ruta v (Nininem) stegu Ajdovščina - Šturje 1

Čeprav se skavtska trgovina vedno bolj razširja in je v njej mogoče kupiti že skoraj čisto vse (od skavtske opreme do darilnega programa),⁹ rutke skavti še vedno nabavljamo sami. To je seveda razumljivo, saj ima vsak steg drugačno. Tako se med sabo tudi navzven razločujemo. O rutah posameznih stegov lahko beremo na spletu.¹⁰

V stegu Ajdovščina - Šturje 1 rutke že več let naročamo pri isti šivilji. ZSKSS ne predpisuje kvalitete blaga ter velikosti rute, to je torej izbira vsakega posameznega stega. Ta mora z ustanovitvijo izbrati tudi barve svoje rute, po čemer je razpoznaven. Prvi skavti iz našega stega so leta 1994 odločali o tem, kakšna bo naša ruta. Odločili so se, da bo iz dveh enakih trikotnikov (zelene in sive barve), ki predstavljata dve naši župniji, ki ju loči reka Hubelj. Na sivi polovici je zelena obroba, na zeleni polovici pa je siva obroba, kot kaže fotografija 6. Siva barva predstavlja vipavsko burjo in pesek, ki ga burja odnaša, zelena barva pa predstavlja gozdove, vinograde in polja. Vsi člani, vključno z voditelji, imamo enake rute, le volčiči imajo drugačne – skupaj šivana dva trikotnika, eden je siv, drugi zelen, kot kaže fotografija 5. Razen po ruti se stegi navzven razlikujemo še po zastavi in imenu. Včasih pa se zgodi, da imajo skavti iz različnih stegov zelo podobno ruto, na prvi pogled pravzaprav enako. Tudi mi

⁹ Ponudba skavtske trgovine je predstavljena na: <http://skavtarnica.skavt.net/promocijski.html> (Zaznano: 18. 1. 2009, ob 13.36.)

¹⁰ Podatki o barvi rut posameznih stegov so zbrani na: <http://ljublanska-regija.skavt.net/>, <http://mariborska-regija.skavt.net/PREDSTAVITEV/>, <http://primorska-regija.skavt.net/> (Zaznano: 18. 1. 2009, ob 20.53.)

smo bili pred leti zelo presenečeni, ko smo videli, da imajo skavti iz stega Bovec 1 precej podobno rutko kot mi. Najprej smo mislili, da sta enaki, potem pa smo ugotovili, da vendarle nista.

6.1.1.4 Obeski na skavtski rutki

Skavti si po želji na rutke lahko pripenjamo razne obeske, izdelane v spomin na razne tabore, srečanja, zimovanja itd. Lahko si jih tudi izmenjujemo med seboj v znak prijateljstva. Na rutki jih lahko imamo, kolikor časa hočemo, ko pa se jih nabere preveč ali pa nas ovirajo pri raznih aktivnostih, si jih spravimo za spomin na prehojeno skavtsko pot. Vsi ti obeski so za skavta, ki jih nosi, vredni veliko več, kot stanejo.

6.1.1.5 Ruta – element skavtskih iger

Da ima rutka med skavtskimi simboli posebno mesto, dokazuje tudi dejstvo, da je vključena tudi v skavtske igre. Ena izmed njih, zagotovo najbolj znana, je igra 'kraja rutk'. Ta se izvaja na vseh skavtskih aktivnostih, saj je v svojem bistvu veliko več kot le igra. Prek nje se namreč uresničuje eden osnovnih skavtskih vzgojnih ciljev – tj. vzgoja odgovornega člana družbe. Igra temelji na pravilu, da lahko skavt svojemu soscavtu ruto zapleni, kadar jo vidi kje nemarno ležati. Pravilo je, da mora skavt na skavtskih aktivnostih ruto vedno nositi okrog vratu, sname si jo lahko le med spanjem, kopanjem in umivanjem, preoblačenjem ter med aktivnostmi, za katere voditelj to naroči ali pa dovoli. Rutko lahko ukrade tudi napadalec tabora, ki skuša ponoči presenetiti svoje mlajše soscavte ali pa skavte drugega stega. Na skavtskem taboru se ponoči namreč vrsti posebna straža, sestavljena iz dveh članov, ki za eno uro prevzameta odgovornost za varnost celotnega tabora. V tem času skrbita za ogenj, med tem pa ves čas pogledujeta na skavtsko in slovensko zastavo ter zastavice voda, saj se večkrat zgodi, da se v taboru pojavijo napadalci iz domačega ali tujega stega, ki skušajo ukrasti katero od omenjenih zastav. Če straža ali izvidniki ulovijo napadalca, je ta dolžan sneti rutko, okradeni skavt pa mora zanj vedno opraviti družbeno koristno odkupnino. Še veliko večja kazen kot odkupnina sama pa je gotovo občutek sramote in tiha obsodba soscavtov, saj pomeni izguba rute za skavta veliko sramoto. Še huje pa bi se godilo skavtu, ki bi rutko izgubil. Za to bi najprej sledila velika in vzgojna odkupnina, nato pa bi malomarnež moral ponovno opraviti izpite ter ponoviti celoten proces obljube. To je le še en dokaz več, da je rutka skavtov najbolj časten znak.

6.1.2 Taborniška rutka

6.1.2.1 Zveza tabornikov Slovenije

Zveza tabornikov Slovenije (ZTS), ki je članica svetovnega skavtskega gibanja WOSM (World organisation of the scout movement), je prostovoljna, mladinska, vzgojna in nestrankarska organizacija, ki je odprta vsem, ne glede na poreklo, narodnost, vero ali prepričanje. Sloni na načelih svetovnega skavtskega gibanja in poudarja pomen pluralizma, svobode posameznika, miru in moralno etničnih vrednot. Začetki tabornikov v Sloveniji segajo v leto 1922, ko so se ti s takratnim imenom 'skavti' pojavili v Celju, Ljubljani in Mariboru. Tri leta kasneje je iz te skupine skavtov izšla ideja o ustanovitvi gozdovniške organizacije. Po 2. svetovni vojni, 22. aprila 1951, so nekdanji skavti in gozdovniki skupaj ustanovili organizacijo Združenje tabornikov Slovenije, ki se je kasneje preimenovala v Zvezo tabornikov Slovenije.¹¹

Da bi se o taborniški ruti poučili s prve roke, sva za pogovor prosili tabornike iz roda Mladi bori iz Ajdovščine. Obrnili sva se na Matevža Črnilogarja, ki nas je 13. marca 2009 obiskal na naši šoli. Pogovor z njim je povzet v naslednjih treh podpoglavjih. Posneli smo ga tudi s kamero, na priloženi zgoščenki je prikazan v videoposnetku št. 4.

6.1.2.2 Rutka – tabornikov časten znak

Rutka je eden od pomembnih delov taborniškega kroja, kamor spadajo še srajca ali majica, članski trak, hlače ali hlačno krilo, pas, pokrivalo, vetrovka s podlago, nogavice ter čevlji. Včasih se lahko rutka zamenja le s kravato. Celotno opremo, tudi rutko, lahko kdorkoli (tudi kdor ne hodi k tabornikom) kupi v Zadrugi Zveze tabornikov Slovenije, ki je posebej specializirana za prodajo taborniške opreme.

Tabornik lahko na svoji taborniški poti dobi šest rutk; ko prejme novo, staro navadno obdrži za spomin. Posebno doživetje je sprejem prve rutke, saj takrat ponavadi tudi zaprišeže, potem ko se je tri mesece na to pripravljal. Tudi vse nadaljnje rutke se menjajo ob svečanostih, ki jih taborniki imenujejo 'sprejemi v družine oziroma klube'.

¹¹ Prim.: <http://www.scout.si/index.php?id=7>. (Povzeto: 10. 3. 2009, ob 16.34.)

Vsi enako stari slovenski taborniki imajo enake rutke, različno stari pa se med seboj razlikujejo v njihovi barvi. Najmlajši murni (predšolski otroci) imajo rumene rutke, medvedki in čebelice (stari so od 6 do 10 let) imajo rdečo rutko z rumeno obrobo, gozdovniki in gozdovnice (stari so od 11 do 15 let) imajo zeleno rutko z rumeno obrobo, popotniki in popotnice (stari so od 16 do 21 let) imajo modre rutke z rumeno obrobo. Raziskovalci in raziskovalke (stari so od 22 do 26 let) imajo oranžno rutko z rumeno obrobo, najstarejše grče (od 27. leta dalje) pa imajo vijoličasto rutko. To prikazujejo tudi naslednje fotografije.

Fotografija 8 (levo): Rutka murnov (nosijo jo taborniki, predšolski otroci)

Fotografija 9 (sredina): Rutka medvedkov in čebelic (nosijo jo taborniki, stari 6–10 let)

Fotografija 10 (desno): Rutka gozdovnikov in gozdovnic (nosijo jo taborniki, stari 11–15 let)

Fotografija 11 (levo): Rutka popotnikov in popotnic (nosijo jo taborniki, stari 16–21 let)

Fotografija 12 (sredina): Rutka raziskovalcev in raziskovalk (nosijo jo taborniki, stari 22–26 let)

Fotografija 13 (desno): Rutka grč (nosijo jo taborniki, starejši od 26 let)

Ker so torej taborniške rutke za celo Slovenijo enake, te ne razkrivajo, kateremu rodu pripada ta, ki jo nosi. O tem govori našitek, ki ga tabornik nosi na srajci.

Fotografija 14: Taborniška ruta in srajca s številnimi našitki sta ogledalo tabornika

Fotografija 15: Našitek na kroju ajdovskih tabornikov, ki izdaja pripadnost njihovemu rodu

6.1.2.3 Obeski na taborniški ruti

*Tako kot na skavtski tudi na taborniški ruti najdemo številne obeske, vsak izmed njih nekaj sporoča ali na kaj spominja. Posebnost pri taborniški ruti je tudi »prijateljski«
vozel, katerega ti lahko zaveže samo prijatelj, ki ti ga kasneje edini lahko tudi odveže.*

6.1.2.4 Ruta – element taborniških iger

*Naslednja podobnost med skavtsko in taborniško ruto je, da sta obe del iger, vendar ne skupnih. Ena izmed bolj znanih taborniških iger je napad na tabor, pri čemer si vsak udeleženec za pas zaveže svojo rutko, nato pa skupaj s sotekmovalci poskuša »ukrasti«
čim več rutk iz nasprotnega tabora. Pri tem mora vsak seveda paziti tudi na svojo.*

Tako kot za skavta tudi za tabornika velja, da mora za rutko lepo skrbeti, saj bi ga sicer sramotno označili za nemarnega. Če se ugotovi, da je kdo rutko izgubil, se mora ta odkupiti tako, da se mu naloži kazen, ki je v korist skupnosti – npr. lupljenje krompirja. S tem si malomarnej rutko spet pridobi. Kazen za izgubljeno rutko je pri tabornikih torej malo manj stroga kot pri skavtih.

6.1.3 Odnos anketiranih skavtov in tabornikov do svoje rutke

Na koncu raziskovanja skavtske in taborniške rutke naju je zanimalo še, kakšen odnos imajo do nje njeni nekdanji in sedanji člani. Da bi to ugotovili, sva izvedli elektronsko anketo. Poglejmo si tabelo št. 5, iz katere je razvidno, koga nam je uspelo pritegniti k sodelovanju.

	N	SPOL		STAROST (leta)				
Sedanji skavti	33	Ž:	M:	7–10:	11–14:	15–20:	21–25:	Več:
		39 %	61 %	6 %	39 %	36 %	9 %	9 %
Nekdanji skavti	15	Ž:	M:	Pod 20:	20–30:	Nad 30:		
		38 %	62 %	38 %	43 %	19 %		
Sedanji taborniki	53	Ž:	M:	7–10:	11–14:	15–20:	21–25:	Več:
		49 %	51 %	6 %	13 %	30 %	19 %	32 %
Nekdanji taborniki	21	Ž:	M:	Pod 20:	20–30:	Nad 30:		
		43 %	57 %	22 %	13 %	65 %		

Tabela 5: Struktura anketiranih sedanjih skavtov in tabornikov

Iz tabele št. 5 je razvidno, da so se najini prošnji za sodelovanje bolje odzvali taborniki kot skavti.¹² Tabela 5 kaže tudi to, da se je med skavti odzvalo več žensk, med taborniki pa več moških. To, da sva med taborniki dobili več odgovorov starejših članov kot med skavti, pa je bilo pričakovati, saj so skavti v Slovenijo prišli šele z njeno osamosvojitvijo. Ta razlika v odstotku najstarejših anketiranih skavtov in tabornikov nama pomeni novo potrditev, da je elektronska anketa za najino nalogo dovolj zanesljiva raziskovalna metoda.

KAKO DOLGO SI (SI BIL AKTIVEN) SKAVT/TABORNIK?	Manj kot 1 leto	1–2 leti	3–5 let	6–10 let	Več kot 10 let
Sedanji skavti	6 %	12 %	27 %	40 %	15 %
Nekdanji skavti	7 %	13 %	33 %	27 %	20 %
Sedanji taborniki	4 %	8 %	17 %	17 %	54 %
Nekdanji taborniki	10 %	10 %	19 %	10 %	51 %

Tabela 6: Kako dolgo si že skavt/tabornik?

Tabela 6 kaže, da so se naši anketi odzvali povečini tisti skavti oziroma taborniki, ki so bili več kot 5 let (taborniki tudi več kot 10 let) aktivni v svoji organizaciji. Zaradi te njihove kar

¹² Taborniki – iskrena hvala!

dolge zvestobe organizaciji je mogoče predvidevati, da to članstvo obojim veliko pomeni. Zanimalo naju je, kateri zunanji znak jih najbolj spominja nanj, in odgovore zbrali v tabeli 7.

KATERI ZUNANJI ZNAK TE NAJBOLJ SPOMINJA NA SKAVTSTVO/TABORNIŠTVO?	Rutka.	Kroj.	Drugo.
Sedanji skavti	71 %	15 %	Cerkev, našitki, rutka in kroj, kožuh (volčiči), krščanski simboli, drugo.
Sedanji taborniki	79 %	9 %	Našitki, zastava, drugo.

Tabela 7: Kateri zunanji znak te najbolj spominja na skavtstvo/taborništvo?

Odgovori so naju zelo presenetili. Visok odstotek pri ruti je bil sicer za obe organizaciji pričakovan, vendar sva mislili, da bo ta pri skavtih nekoliko višji kot pri tabornikih. Skavtska ruta namreč pove, iz katerega klana je ta, ki jo nosi, taborniška pa le njegovo starost. Po drugi strani pa kroj pri skavtih ne pove toliko kot pri tabornikih, kjer našitek na srajci pove tudi to, kateremu rodu tabornik, ki jo nosi, pripada. Ker je bil odgovor »ruta« v vprašanju iz tabele 7 malce sugeriran tudi z naslovom ankete, sva anketiranim postavili še nekaj vprašanj. Najprej naju je zanimalo, kje doma hranijo svojo ruto, in to prikazali v tabeli 8.

KJE DOMA HRANIŠ SKAVTSKO/TABORNIŠKO RUTKO?	Na častnem, vidnem mestu (npr. v svoji sobi), da jo vsak vidi, ko pride.	Skrbno spravljeno v omari.	Ne vem, kamor <u>pade.</u> (sedanji S/T) Vrgel sem jo proč, ker mi nič ne pomeni. (nekdanji S/T)
Sedanji skavti	73 %	21 %	6 %
Nekdanji skavti	47 %	47 %	6 %
Sedanji taborniki	51 %	38 %	11 %
Nekdanji taborniki	20 %	60 %	20 %

Tabela 8: Kje sedanji skavti oziroma taborniki hranijo svojo ruto?

Malce površen razlagalec odgovorov na to vprašanje bi iz te tabele povzel ugotovitev, da so skavti bolj ponosni na svojo rutko kot taborniki. Ker pa sva v tabeli 5 ugotovili, da so se nama

odzvali starejši taborniki kot skavti, in ker je ureditev spalnice v veliki meri odvisna od starosti njenega lastnika, sta pomenljivi naslednji vprašanji, ki sva jih ločeno zastavili nekdanjim in sedanjim članom obeh organizacij.

ZAKAJ NOSIŠ SKAVTSKO/TABORNIŠKO RUTO?	Da s ponosom javno pokažem, da sem skavt/tabornik.	Da javno pokažem, da sem skavt/tabornik.	Ker je tak ukaz voditeljev.	Je ne nosim.
Sedanji skavti	79 %	15 %	6 %	0 %
Sedanji taborniki	71 %	15 %	6 %	8 %

Tabela 9: Zakaj nosiš skavtsko/taborniško ruto?

Tu sva dobili odgovor, ki kaže malenkost večji ponos na ruto med skavti kot med taborniki. Ker pa sva ugotovili, da so anketirani taborniki v povprečju starejši kot skavti, in ker je mogoče sklepati, da mlajši člani več dajo na zunanje simbole kot njihovi starejši kolegi, je zgovorno tudi vprašanje iz tabele št. 10.

KAJ TI DANES POMENI SKAVTSKA/TABORNIŠKA RUTA?	Drag spomin na skavte/tabornike, saj bi brez njih danes bil drugačen človek, kot sem.	Drag spomin na mladost s skavti/taborniki.	Nič.	Obžalovanje, da sem del mladosti preživel pri skavtih/tabornikih.
Nekdanji skavti	54 %	33 %	13 %	0 %
Nekdanji taborniki	43 %	26 %	22 %	9 %

Tabela 10: Kaj nekdanjim skavtom/tabornikom danes pomeni skavtska/taborniška ruta?

Odgovor med nekdanjimi skavti in taborniki je z vrednostnega vidika zelo podoben odgovoru sedanjih skavtov in tabornikov, ki je prikazan v tabeli 7. Zdi se, da so skavti na svojo rutko malenkost bolj ponosni, kot so taborniki na svojo. En vzrok za to je mogoče v tem, da jo vsak tabornik na svoji poti večkrat menja in se nanjo ne naveže toliko, drugi pa je mogoče v tem, da taborniška rutka ničesar ne pove o rodu, ki ji tabornik pripada, skavtska pa ravno to najbolj poudarja.

6.2 RUTA – KAZALEC VERSKE PRIPADNOSTI

6.2.1 Muslimanska naglavna ruta – shamija

6.2.1.1 Islam

»Beseda islam pomeni poslušnost in mir s predanostjo Alahovi (božji) volji. Pripadniki islama se imenujejo muslimani, kar pomeni pokorni. Na svetu je približno milijarda muslimanov; v glavnem so na Bližnjem vzhodu, severni Afriki in v nekaterih delih Azije. Islam je druga za krščanstvom najbolj razširjena religija, število vernikov pa se najhitreje povečuje. Muslimani imajo nekatere nazore o Bogu in zgodovini enake kot Judje in kristjani. Najpomembnejši dogodek v muslimanski zgodovini je bilo razodetje božje besede Mohamedu v začetku 7. stoletja. Mohamed je zaslovel kot božji poslanec in prerok.«¹³

6.2.1.2 Verski predpisi o nošenju muslimanske naglavne rute

Islam narekuje, naj si ženske pokrivajo glavo (pokriti mora celotno lasišče in vrat), roke (rokavi morajo pokriti roko do zapestja) in noge (krila morajo biti do tal.). Ponekod je nastal za ženske običaj, da imajo v javnosti pokrit tudi obraz, čeprav v islamskih svetih knjigah ni o tem določenih pravil.¹⁴

Muslimanska naglavna ruta, v muslimanskem svetu imenovana shamija, je eden od zunanjih znakov muslimank. Čeprav je Alah v svojih zapovedih ne omenja in tudi v Koranu o njej nič ne piše, so jo dolžne nositi vse muslimanke. Za natančnejši odgovor na vprašanje, zakaj muslimanke nosijo rute, čeprav Koran tega ne zapoveduje, sva se 30. marca po elektronski pošti obrnili na Mešihat islamske skupnosti v Sloveniji. Čez dva dni sva prejeli odgovor, da je ta navada prisotna že od začetkov islama in da je povezana z Alahovim naročilom o dostojnem oblačenju, ki pa je zapovedano v Koranu, in sicer v poglavju Al-Ahzab, kjer beremo: »O, glasnik vere! Reci svojim ženskam, svojim hčeram in ženam vernikov, naj se dostojno oblačijo. Tako bodo lahko prepoznane, nihče pa jih ne bo nadlegoval. Allah pa odpušča in je milosten!«¹⁵

¹³ <http://www.religije.com/islam.htm>. (Citirano: 17. 1. 2009, ob 18.18.)

¹⁴ Prim.: <http://www.religije.com/islam.htm>. (Povzeto: 17. 1. 2009, ob 18.18.)

¹⁵ Sura Al-Ahzab, 59. Ajet (Sura pomeni poglavje, ajet pomeni verz.)

Nošenje rute med muslimankami je zapovedano za vse ženske in dekleta, ki so že dobile menstruacijo.¹⁶ V krajih, kjer muslimanov ni veliko, se tega predpisa predvsem mlajše muslimanke ne držijo dosledno; ponekod tudi zato, ker nemuslimanski del Evrope nošenju naglavnih rut v javnem življenju nasprotuje. Med obredi in molitvijo je nošenje rute obvezno, zato se tega pravila držijo tudi tiste muslimanke, ki si je za na ulico ne nadenejo. Muslimanke, ki se verskih predpisov strogo držijo, ruto nosijo ves čas, tudi doma si je ne snamejo z glave. Ženska je lahko pred moškim odkrita le, če je to njen mož, tast, brat ali pa tetin sin. Slednji jo lahko vidi odkrito zato, ker med muslimani velja pravilo, da nepreskrbljene otroke v primeru materine smrti vzame v svoje okrilje njena sestra, ki v tem primeru sirotam »postane mama«.

6.2.1.3 Muslimanska naglavna ruta med vpetostjo v vsakdan ter odvisnostjo od modnih trendov, letnih časov in običajev

Izbira muslimanske rute se prilagaja modnim zapovedim in letnim časom. Muslimanke jo izbirajo glede na barvo in vzorec drugih oblačil, letne čase in priložnost, ob kateri se nosi. Seveda se ruta prilagaja tudi starost ženske in posebnim običajem.

Fotografija 16 (levo): Nevesta pred odhodom od doma za kratek čas joče pod dolgo rdečo ruto
Fotografija 17 (desno): Nevesta z belo ruto

¹⁶ Včasih se v literaturi pojavlja napačen podatek, da si muslimanke naglavno ruto prvič nadenejo šele na poročni dan. Tako napačno informacijo zasledimo tudi v naslednjem spletnem slovarju:
<http://209.85.129.132/search?q=cache:MX5eguK3kdIJ:www.slovarji.com/slovarji/slovarji06/6ss.html+%C5%A1amija&hl=s1&ct=clnk&cd=10&gl=sj>. (Zaznano: 17. 1. 2009, ob 19.12.)

Črna ruta je znak žalovanja, rdečo pa si nadene nevesta na poročni dan, kadar se jokaje poslavlja od doma. Ko se končno poslovijo, si nadene belo, ki se barvno prilega njeni beli poročni obleki. Včasih je bila shamija tudi del muslimankine poročne bale.

Vsaka muslimanka hrani doma več rut, ima jih približno toliko kot oblek.

Ženske, ki živijo skupaj, si ruto pogosto posojajo. Muslimani je ne štejejo med intimnejše dele garderobe, zato je ta lahko tudi lepo darilo, primerno za katerokoli muslimanko. Ta se jo bo še posebej razveselila, če je ta v čem posebej zanimiva – npr. ročno izdelana. Tako izdelana je ponavadi bele barve in ročno vezena z raznimi vzorci.

Fotografija 18: Ročno izdelana ruta

Ko se ruta obrabi ali ni več moderna, jo lahko vržemo stran. To ni nespoštljivo, saj je ne moremo primerjati z nabožnimi predmeti iz krščanskega kulturnega sveta (npr. rožnim vencem), saj muslimanke na ruto gledajo le kot na obleko, čeprav je po svoji sporočilnosti predvsem kazalec verske pripadnosti.

Malce večjo vrednost pa ima ruta pokojne mame ali stare mame, saj je ta pogosto drag spomin nanjo. Njene sorodnice te rute ne bodo več nosile. Včasih so si muslimanke ob smrti sorodnikov v znak žalovanja nadele črno ruto, danes pa, tako kot v krščanskem svetu, ta navada vedno bolj izginja.

6.2.2 Ruta med kristjani – laiki

O nošenju rute pri kristjanih, ki je bilo v navadi pred dobrimi 50 leti, je Nini 8. marca 2009 pripovedovala njena stara mama Jožefa Kovač (roj. 1937), nato pa nama je obema o tem spregovorila še gospa Marija Rosa (roj. 1917). Gospa Marija nas je na svojem domu sprejela 27. marca 2009, naš obisk pri njej je na vpogled na videoposnetku št. 5. Skupne ugotovitve obeh pripovedovalk sva strnili v sledečih treh poglavjih.

6.2.2.1 Ruta za v cerkev

Ruta v cerkvi je bila nekoč za ženske obvezna, kajti duhovniki so jim strogo prepovedovali, da bi v cerkev hodile gologlave. O vzrokih za ta strog ukaz je Nina govorila z domačim župnikom, gospodom Jožetom Ličnom. Povedal je, da tega ni zapovedovalo Sveto pismo, ampak njeni takratni predstavniki, zato se je pokrivanje v cerkvi lahko postopoma opustilo.

Dekleta so si ruto nadela kmalu potem, ko so končala osnovno šolo. Gospa Marija se še spominja dni, ko je bilo pokrivanje samoumevno in si nobena mladenka ali žena ni drznila priti v cerkev brez nje. Narobe je bilo že, če so si jo nadele šele v cerkvi in ne že pred vstopom vanjo. Te rute so se lahko razlikovale po barvi in po materialu. Slednji je nekaj povedal tudi o socialnem statusu lastnice. Preprostejša in skromnejša dekleta so nosila ruto iz bolj grobega materiala, katero so si pod brado zavezala. Premožnejše pa so nosile rute iz bolj finega materiala in je niso nič vezale, ampak jim je prosto padala. Po tako ruto so šle v Gorico ali Trst, zato jih je Ninin dedek šaljivo imenoval 'šinjorine taljanske'. Ninina babica, ki je dvajset let mlajša od gospe Marije, se spominja časov, ko se je ta ruta počasi začela opuščati. Najprej so jo ženske nosile le za k obhajilu, nato pa tudi za to ne več. Gospod župnik Jože Ličen se spominja tudi tega, da so si nekatere ženske včasih ruto sposojale kar pri maši, preden so prejele obhajilo.

Danes je še vedno mogoče videti kakšno starejšo žensko, ki je v cerkvi (pa tudi doma in sploh povsod) pokrita, vendar to najverjetneje počne iz navade, zdravstvenih razlogov ali lastnega počutja.

Fotografija 19: Nekdaj modna ruta iz tančice za v cerkev

Fotografiji 20 in 21: Včasih so ženske ruto nosile iz navade

6.2.2.2 Velo

Ruti podobno pokrivalo je velo (naš narečni izraz zanj je 'šlajer'), ki se je danes v našem kulturnem prostoru (najbrž) že povsem umaknilo iz rabe – torej tako kot pokrivanje pri bogoslužju. Prav to je bil tudi vzrok, da sva ga v nalogo vključili, saj na podlagi njegove funkcije ter oblike sklepava, da je velo bilo neke vrste »ruta za svečane priložnosti«. Pred 40 in več leti, ko je bilo velo še pogosto, si ga je ženska lahko nadela le nekajkrat v življenju: prvič pri prvem svetem obhajilu, drugič pri sveti birmi, tretjič pa pri poroki. Velo je bilo vedno iz zelo tankega, prosojnega materiala, bogatega s čipko. Sprva je bilo tako, da je prekrivalo lasišče, saj sicer ne bi moglo zamenjati rute (glej fotografijo 23). Nato so se začele njegove oblike spreminjati (glej fotografiji 22 in 24). Vedno pa je ponazarjalo nedolžnost in čistost. Dekle, ki je bilo noseče, preden se je poročilo, na poroki ne bi smelo imeti vela.

Fotografija 22 (levo): Prvoobhajanka z velom

Fotografija 23 (sredina): Birmanka z velom

Fotografija 24 (desno): Nevesta z velom

6.2.2.3 Pokrivalo pri Marijini družbi

Podobno kot za velo velja tudi za šal,¹⁷ ki so ga nosile članice Marijine družbe, stare 15–18 let.¹⁸ Njegov namen je bilo pokrivanje pri bogoslužju, zato Ninina babica pravi, da so mu v vsakdanjih pogovorih včasih rekli tudi ruta (npr.: »Kje imaš tisto svojo ruto?«) Gospa Marija nam je povedala, da je to pokrivalo (ona ga imenuje 'vantelca', kar je naš narečni izraz za šal) vsaka članica Marijine družbe kupila kar sama, in sicer v Italiji – v Gorici. Šali so bili svileni in beli, članice Marijine družbe pa so jih lahko nosile kadarkoli pri bogoslužju, torej ne le ob posebnih aktivnostih te družbe. Le ko so žalovale, so ga zamenjale s črno ruto.

Fotografija 25: Ruta (šal) članic Marijine družbe

¹⁷ Šal pa ni bil najbolj prepoznaven znak članic Marijine družbe. To je bila namreč svetinjica s sinje modrim trakom in napisom *Marija, brezmadežna, prosi za nas*.

¹⁸ O tem, kaj je Marijina družba (razcvet na Slovenskem je doživela v času škofa Antona Bonaventura Jegliča (1898–1930), z delovanjem prenehala pa po koncu druge svetovne vojne), se je mogoče poučiti tudi v Slovarju slovenskega knjižnega jezika, kjer piše: »Marijina družba je cerkvena organizacija, katere člani se po Marijinem zgledu trudijo biti čim boljši kristjani.«

6.2.3 Ruta med kristjani – redovnicami

Odgovore na vprašanja o redovniški ruti sva najprej iskali kar v Ajdovščini, natančneje v Šturjah, kjer deluje redovna skupnost šolskih sester svetega Frančiška Kristusa Kralja. Vzpostavili sva stik s katehistinjo, sestro Majdo Tisel, ki pa naju je že na samem začetku presenetila s pojasnilom, da njihovo redovno pokrivalo sploh ni rutka, ampak je šlajer, in nam je predlagala, da se za več informacij o redovniški ruti obrnemo na uršulinke. To sva tudi naredili in 26. januarja 2009 po elektronski pošti navezali stik s sestro Katjo Štemberger, ki je v samostanu že od leta 1995, večne obljube pa je imela leta 2005. V nadaljevanju so v krepkem tisku najina vprašanja, v poševnem pa njeni odgovori.

1) Kaj Vam osebno pomeni redovniška ruta?

Redovniška ruta mi pomeni znamenje, da sem svoje življenje posvetila in podarila Gospodu. K naši redovni obleki spada tudi ruta – pokrivalo, ki me vedno spominja, da je moja prva skrb »ugajati Gospodu« in ne slediti modnim »muham« tega sveta. V našem Vodilniku (to so naša pravila) piše: »Redovna obleka, ki jo nosimo, naj bo dostojna, da bo znamenje naše posvetitve Gospodu«.

2) Ali mora redovnica za pridobitev rute pokazati kakšno posebno znanje?

Za pridobitev rute ni potreben noben izpit – celotna redovna obleka je posledica že prehojene poti, preverjanja svojega poklica, spoznavanja reda (konkretno uršulink, njihove zgodovine in poslanstva). Znotraj tega vsako dekle, ki vstopi v samostan, ob molitvenem in duhovnem življenju ter življenju v skupnosti sester prepozna, ali se je prav odločilo, ali je poklicano v redovno življenje.

3) Po kolikih letih po vstopu v samostan si redovnica prvič nadene ruto? Je to povezano s kakšnim posebnim obredom? Obstajajo kakšne posebne besede ob tem obredu?

Po približno dveh letih ali več, ko dekle vstopi v samostan (odvisno od študija), sledi obdobje, ki ga v naši redovni vzgoji imenujemo 'noviciat'. To je obdobje intenzivnega duhovnega življenja, poglobljene molitve in študija (spoznavanja zgodovine reda, naših pravil itd.). Ob vstopu v noviciat dekle dobi redovno obleko in tudi pokrivalo – ruto, ki pa je bele barve. Redovna obleka in ruta sta blagoslovljeni pri sveti maši. Poleg obleke dekle dobi tudi naša Pravila in Spise sv. Angele. Ko je obdobje noviciata končano (torej po dveh letih), dekle naredi prve zaobljube (uboštva, čistosti in pokorščine) in dobi modro ruto. Takrat duhovnik

izgovori po Obredniku zaobljub naslednje besede: »Sestra, sprejmi sveto pokrivalo. Naj razodeva, da si se vsa izročila gospodu Kristusu in se posvetila za službo Cerкви. Ob večnih zaobljubah (približno pet let od začasnih zaobljub) redovnica zaobljubi večno čistost, uboštvo in pokorščino in dobi zlat prstan, ki je znamenje dokončne podaritve Gospodu.

4) Ali se rute redovnic kaj razlikujejo glede na hierarhični položaj, ki ga imajo?

Ne, ruta po prvih zaobljubah je enaka tisti po večnih, in to ne glede na izobrazbo, položaj ali kaj podobnega.

5) Kje jih nabavite? Obstajajo kakšne predpisane mere o kroju?

Rute šivajo šivilje. Včasih so naši samostani imeli točno določeno šiviljo, ki je šivala tako redovno obleko kot tudi rute, zdaj pa ni več tako, razpršene smo po celi Sloveniji in vsak samostan izbere sebi bližjo šiviljo. Sestre, ki živimo v Ljubljani, imamo zdaj šiviljo v Logatcu, tiste, ki živijo v Mariboru, pa imajo šivilje tam. Seveda pa imamo vse »enak kroj«. Obe rutki (tako bela kot modra) sta trikotne oblike, spnemo jih zadaj z zankicami in gumbi. Mere šivilja prilagaja "glavam" sester. Rutka je lahko malo krajša ali pa daljša, širša ali ožja, odstopanja pa so minimalna. Pravilo je, da rutka sega čez vrat.

Fotografija 26 (levo): Uršulinko z belo rutko ne vežejo še nobene obljuje

Fotografija 27 (desno): Sestra Katja Štemberger, uršulinka, je pri časnih zaobljubah dobila modro rutko

6) Ali je mogoče, da redovnici ruto zašije njena mama?

Seveda, sploh če je šivilja, ker jih ni tako lahko narediti, kot zgleda.

7) So rute v skupni rabi ali ima vsaka redovnica svojo/e?

Vsaka redovnica ima svoje rute, katere si označi s številko. Garderobno številko dobi vsako dekle, ko vstopi v samostan. Všije si jo na vsa svoja oblačila, saj bi se sicer ob vsakem pranju lahko ta »zamešala«.

8) Koliko rut ima vsaka redovnica?

Različno – odvisno od poslanstva. Ker se rute obrabijo, tako kot vsaka obleka, je načelo, da ima vsaka sestra vsaj štiri rute. Gotovo jih starejše sestre, ki so stalno v samostanu, ne obrabijo toliko kot mlajše, ki delajo z mladimi, v šoli itd. Torej: glede na potrebe!

Fotografiji 28 in 29: Sestra Katja Štemberger s svojimi učenci, ki obiskujejo OŠ Alojzija Šuštarja v Ljubljani

9) Kaj pa poleti – je narobe, če zaradi vročine redovnica nima ves čas rute na glavi?

Predvsem naše sestre, ki živijo ob morju, poleti zaradi vročine večkrat nimajo rute. Velja pa pravilo, da jo imajo (kljub vročini) vedno, ko gredo v cerkev, k maši ali po drugih apostolskih poteh. Torej: nimajo je le za »po samostanu«, tudi med molitvijo takrat ni nujna. Sicer pa je v našem Vodilniku jasno napisano pravilo, ki velja za redovno obleko: »Kadar nam ljubezen do bližnjega, apostolski, zdravstveni ali drugi tehtni razlogi narekujejo, da za posamezne izhode odložimo redovno obleko, storimo to v dogovoru s predstojnico«. Npr. poleti, ko grem v hribe, nosim civilno obleko, prav tako tudi za na morje, za šport ipd.

10) Se rute kdaj podedujejo od sosester?

Včasih, če sestra umre ali izstopi iz samostana in je ruta še v redu, pa je kakšni prav – seveda!

11) Ali kdaj ruto pokojne redovnice podarite svojcem za spomin? Bi bilo to sploh mogoče?

V praksi ni, seveda pa bi bilo mogoče, če bi svojci to želeli.

12) Je lahko ruta tudi darilo redovnici (npr. darilo njenih staršev za rojstni dan)?

Tudi to ni v praksi, ni pa nemogoče. Ponavadi starši za darilo kupijo raje kakšen drug kos obleke, recimo kakšen pulover ali kaj podobnega. Ruta je nekako del naše redovne obleke, poleg krila in brezrokavnika.

13) Se Vam zdi, da Vas zaradi rute drugi drugače sprejmejo? Imate mogoče s tem v povezavi kakšno zanimivo zgodbo?

Različno, nekateri so zelo sovražni, drugi zelo naklonjeni. Vsak, ki me vidi, reagira tako ali drugače – v skladu z lastnim prepričanjem, usmerjenostjo. Vedno pa jih uniforma spomni na Boga, saj je že na daleč razpoznavno, da sem redovnica – posvečena žena! Torej: ruta »govori«, prav tako tudi celotna redovna obleka in križ na prsih; vsi vedo, da sem sestra. Malokdo pa iz uniforme razbere, kateremu redu pripadam. Doživela sem že marsikaj, od obupanih, ki prosijo za molitev, tistih, ki pristopijo, da povedo, kaj jih teži, prosijo za nasvet, pogovor ..., do tistih, ki me preklinjajo, ker sovražijo Boga in vero in jih moja obleka spomni na to. Ko sem študirala na Pedagoški fakulteti in sem na fakulteto hodila seveda v redovni obleki, sem doživela tudi neljubo srečanje s satanisti – hodila sem po pločniku, šli so mimo mene in me prekleli ter pljunili. Našlo bi se še kaj – v vsakem primeru pa velja, da sem s svojo uniformo »predstavica Cerkve« kar za seboj potegne takšne in drugačne pripombe.

6.2.4 Odnos anketiranih do muslimanske in redovniške rute

Z anketo sva želeli ugotoviti, ali sta redovniška in muslimanska ruta v Sloveniji enako zgovorni. Na odgovor najverjetneje vplivata dva dejavnika: njihova pogostost ter kulturni izvor. Glede izvora vemo, da redovnice sodijo v naš kulturni prostor, muslimanke pa ne; podatek o številu redovnic in pokritih muslimank pa sva iskali na spletu. Na spletni strani katoliškega tednika Družina sva našli podatek, da je bilo leta 2006 v Sloveniji 374 redovnic,¹⁹ podatka o številu pokritih muslimank pa nisva uspeli najti, ocenjujemo pa, da se bliža številu redovnic.²⁰

Da bi odgovore anketiranih lažje analizirali, si najprej pogledjmo, kdo je v naši anketi sodeloval. Spolna in starostna struktura vprašanih je približno enaka tistim, ki so odgovarjali za pionirsko in cicibansko ruto (glej tabelo 2 na str. 10), posebno pozornost pa si zasluži versko prepričanje sodelujočih, saj predvidevamo, da to najbolj vpliva na odnos do obeh rut. Prikazuje ga tabela 5.

VERSKA PRIPADNOST	Kristjan	Ateist	Musliman	Nočem se opredeliti.	Drugo
	66 %	17 %	9 %	4 %	4 %

Tabela 11: Verska opredelitev anketiranih
N = 86

Iz tabele 11 je razvidno, da je v naši anketi sodelovalo največ kristjanov, sledijo ateisti, nato muslimani, neopredeljeni in drugi. Če to strukturo anketiranih primerjamo z versko opredelitvijo v Občini Ajdovščina ob popisu prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 2002, ki ga je opravil Statistični urad Republike Slovenije,²¹ vidimo, da sta si dokaj podobni, kar pomeni, da je bil naš vzorec anketiranih najverjetneje primeren.

¹⁹Prim.: <http://www.druzina.si/ICD/spletnastran.nsf/all/9F7439D50486BF41C125714C002A2585?OpenDocument>. (Povzeto: 24. 3. 2009, ob 21.00.)

²⁰Na blogu (januar 2007) Ahmeda Pašića, publicista in strokovnjaka za islam, sva prebrali, da sam pozna kakih 60 do 70 pokritih muslimank v celi državi (<http://www.rtvlo.si/blog/ahmedpasic/kdo-so-muslimani-v-sloveniji/1025>). (Povzeto: 24. 3. 2009, ob 21.20.)

²¹Prim.: <http://www.stat.si/pxweb/Dialog/Saveshow.asp>. (Povzeto 24. 3. 2009, ob 21.40.)

Rezultati popisa: kristjani: 71 %, ni želelo odgovoriti: 10 %, neznano: 7 %, ateisti: 6 %, muslimani: 2 %, pravoslavni: 1 %, vernik, a ne pripadnik veroizpovedi: 3 %.

KAKO 'OPAZNA' JE?	Najprej opazim kaj drugega.	Najprej opazim ruto.
Ko vidim redovnice z ruto ...	45 %	55 %
Ko vidim muslimanke z ruto ...	24 %	76 %

Tabela 12: Kako opazna je redovničina in muslimankina ruta?

Najprej naju je zanimalo, kako opazni se zdita anketiranim redovniška in muslimanska ruta. Izvedeli smo, da jo večina opazi najprej, kar še posebej velja za muslimansko ruto.

Z vprašanji, prikazanima v tabelah 13 in 14, sva želeli ugotoviti, kakšen odnos imajo anketirani do obeh rut, če ju srečajo na ulici, trgovini itd.

	Čutim naklonjenost do nje, ker si mislim, da je ta ženska verjetno dobrega srca (ali pa vsaj poštena), saj je redovnica	Mi je vseeno, saj mi ta ruta nič ne pomeni.	Si mislim, da bi bilo bolje, da bi ruto nosila samo v samostanu, za v cerkev in druge verske priložnosti, drugje pa ne.
Ko na ulici, v trgovini, kinu itd. vidim redovnice z ruto ...	58 %	34 %	8 %

Tabela 13: Naklonjenost do redovniške rute na ulici, v trgovini ...

	Si mislim: načelna ženska, ki svoje vere ne zataji.	Vseeno mi je, ker mi ta ruta nič ne pove.	Me stisne, ko pomislim, da rodnost Slovencev pada, muslimanov pa imamo vedno več.	Čutim naklonjenost do nje.	Sem jezen/jezna, ker se v Sloveniji ne prilagodi večini.	Vseeno mi je, ker jih ni veliko.
Ko v Sloveniji vidim muslimanke z ruto ...	53 %	21 %	8 %	7 %	6 %	5 %

Tabela 14: Naklonjenost do muslimanske rute na ulici, v trgovini itd. v Sloveniji

Iz odgovorov v tabeli 13 in 14 je razvidno, da anketirani niso negativno nastrojeni do obeh rut, saj je manj kot 10 % takih, ki pravijo, da jih moti. Naklonjenost redovniški ruti je izrazilo 58 % anketiranih (spomnimo se: med anketiranimi je bilo 66 % kristjanov), naklonjenost muslimanski ruti pa 7 % vprašanih (med anketiranimi je bilo 9 % muslimanov). V ostalih primerih obema rutama niso izrekli niti naklonjenosti niti sovražnosti.

Za konec sva želeli ugotoviti, kako bi anketirani sprejeli muslimansko oziroma redovniško ruto na glavi javne uslužbenke. Odgovori o tem so zbrani v tabeli št. 15.

REDOVNICA/MUSLIMANKA – UČITELJICA V DRŽAVNI ŠOLI	Da.	Ne.	Ne vem.
Bi te motilo, če bi v državni šoli poučevala redovnica z ruto?	21 %	72 %	7 %
Bi te motilo, če bi v državni šoli poučevala muslimanka z ruto?	40 %	42 %	19 %

Tabela 15: Bi te motilo, če bi v državni šoli poučevala redovnica/muslimanka z ruto?

Analiza je pokazala, da bi bili anketirani v državni šoli približno dvakrat bolj strpni do redovniške rute kot do muslimanske.

VII ZAKLJUČNE UGOTOVITVE

Z najino raziskovalno nalogo sva ugotovili, da:

- bi ruti težko pripisali simbolno vlogo, saj je v večini primerov le znak pripadnosti neki organizaciji ali skupnosti,
- bo 'rumena rutica kuža pazi' prihodnje šolsko leto praznovala 35. rojstni dan, njen osnovni namen je izboljšati prometno varnost, njeno rabo pa določa zakon,
- je bila rdeča ruta skupaj z modro kapo in zlato značko pionirjev častni znak; obvezna je bila na vseh proslavah in pomembnejših šolskih prireditvah,
- so pionirji nekdanj rdečo ruto veliko bolj cenili kot rumeno rutico, danes pa anketirani obema pripisujejo približno enako vrednost, saj večini pomenita le spomin na šolska leta,
- je 'židana ruta' predvsem Cankarjev literarni simbol za nikoli uresničeno hrepenenje, v vsakdanjih pogovorih pa se ne pojavlja,
- je črna ruta znak žalovanja, katerega najbližji svojci pokojnega nosijo še leto dni po njegovi smrti; s črno ruto so nekoč ženske prihajale v cerkev tudi na vernih duš dan,
- je ruta tako za skavte kot za tabornike njihov častni znak, ki veliko pomeni tudi nekdanjim pripadnikom obeh organizacij,
- se skavtska in taborniška ruta razlikujeta predvsem v tem, da imajo taborniki po vsej Sloveniji enake, skavti pa imajo med posameznimi stegi različne; taborniki na svoji taborniški poti prejmejo šest različnih rut, skavti pa prejmejo le dve,
- je ruta zgovoren kazalec verske pripadnosti v krščanskem in v muslimanskem svetu,
- muslimanska naglavna ruta, imenovana shamija, mora prekriti celotno lasišče in vrat; brez nje lahko muslimanko vidi le njen mož, tast, brat ali pa tetin sin; shamija se prilagaja modnim trendom in je vpeta v običaje muslimanov,
- so pred približno 50 leti tudi kristjanke v cerkvi imele ruto, za obhajilo, birmo in poroko pa namesto nje tudi velo; članice Marijine družbe so nosile tudi bel svilen šal,
- je pomemben in opazen del redovničine obleke ruta, ki redovnici pomeni predvsem znamenje, da je svoje življenje posvetila Bogu,
- anketirani (med njimi se jih je 66 % opredelilo za kristjane, 9 % pa za muslimane) hitreje opazijo ruto pri muslimanki kot pri redovnici, do nobene niso negativno nastrojeni, v državni šoli pa bi bili bolj naklonjeni redovnici z ruto kot pa muslimanki s shamijo.

VIII VIRI IN LITERATURA

8.1 SEZNAM LITERATURE

- 1) Cankar, Ivan: Na klancu. Zbrano delo DZS, 1971, str. 18.
- 2) Čerin, Ančka: Pionirska organizacija v Sloveniji: 1942–1982. Zveza prijateljev mladine Slovenije, 1983.
- 3) Ložar Podlogar, Helena: Smrt v slovenskih ljudskih šegah in verovanju. Tihi pomniki minljivega časa, Forma 7, Ljubljana, 1999.
- 4) Slovar slovenskega knjižnega jezika, DZS, Ljubljana, 1998.

8.2 ELEKTRONSKI VIRI

- 1) Anja Bogdanovič in Nadja Žlender: Zgodovina prometne vzgoje, raziskovalna naloga OŠ Vič, leto 2000.
- 2) Sonja Primožič: Sto let skavtstva v Sloveniji. Dnevnik.si. (17. 4. 2007); <http://www.dnevnik.si/novice/slovenija/240698>. (7. 1. 2009, ob 20.09).
- 3) Ambrož Kodelja: Muslimanska naglavna ruta. <http://kodelja.wordpress.com/2007/07/09/muslimanska-naglavna-ruta/>. (17. 1. 2009, ob 16.08).
- 4) http://www.vozimopametno.si/index.php?option=com_content&task=view&id=167&Itemid=256. (23. 3. 2009, ob 17.39).
- 5) <http://www.religije.com/islam.htm>. (17. 1. 2009, ob 18.18).
- 6) <http://www.scout.si/index.php?id=7>. (23. 3. 2009, ob 16.34).
- 7) http://www.vozimopametno.si/index.php?option=com_content&task=view&id=170&Itemid=265. (Povzeto: 24. 3. 2009, ob 13.45).
- 8) http://www.zakonodaja.com/zakoni/viii/4/zvcp_1_upb4/cleni/93.clen/93.clen. (23. 3. 2009, ob 17.23).
- 9) <http://zskss.skavt.net/>. (7. 1. 2009, ob 19.22).

8.3 VIRI FOTOGRAFIJ

- Fotografija 1: Letošnji prvošolci iz OŠ Danila Lokarja ponosno nosijo svojo rumeno rutico..... 6
Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Petra Kodre.
- Fotografija 2: Star vzgojnopreventivni plakat v cestnem prometu..... 7
Vir: http://www.vozimopametno.si/index.php?option=com_content&task=view&id=170&Itemid=265. (24. 3. 2009, ob 13.45.)
- Fotografija 3: Zadnja generacija prvošolcev, sprejeta v Zvezo pionirjev Slovenije 9
Vir: osebna zbirka Nataše Rupnik, posnetek iz leta 1989.
- Fotografija 4: Na pogrebu si svojci pokojnega nadenejo črno žalno ruto 12
Vir: osebna zbirka Jurija Rose.
- Fotografija 5: Volčja rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1 14
Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Nina Ščukovt.
- Fotografija 6: Druga skavtska rutka v stegu Ajdovščina - Šturje 1 14
Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Nina Ščukovt.
- Fotografija 7: Ninine skavtske obljuje..... 14
Vir: osebna zbirka Nine Ščukovt.
- Fotografija 8: Rutka murnov 18
Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Katja Arnuš.

Fotografija 9: Rutka medvedkov in čebelic.....	18
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtor Matevž Črnilogar.</i>	
Fotografija 10: Rutka gozdovnikov in gozdovnic	18
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtor Matevž Črnilogar.</i>	
Fotografija 11: Rutka popotnikov in popotnic	18
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtor Matevž Črnilogar.</i>	
Fotografija 12: Rutka raziskovalcev in raziskovalk	18
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtor Matevž Črnilogar.</i>	
Fotografija 13: Rutka grč	18
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtor Matevž Črnilogar.</i>	
Fotografija 14: Taborniška ruta in srajca s številnimi našitki sta ogledalo tabornika	19
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Jasmina Putnik.</i>	
Fotografija 15: Našitek na kroju ajdovskih tabornikov, ki izdaja pripadnost njihovemu rodu	19
<i>Vir: za potrebe te naloge posneta digitalna fotografija, avtorica Jasmina Putnik.</i>	
Fotografija 16: Nevesta pred odhodom od doma za kratek čas joče pod dolgo rdečo ruto	24
<i>Vir: osebna zbirka Dašmire Arifi, posnetek iz leta 2008.</i>	
Fotografija 17: Nevesta z belo ruto	24
<i>Vir: osebna zbirka Dašmire Arifi, posnetek iz leta 2008.</i>	
Fotografija 18: Ročno izdelana ruta	25
<i>Vir: osebna zbirka Dašmire Arifi, posnetek iz leta 2008.</i>	
Fotografija 19: Nekdaj modna ruta iz tančice za v cerkev	27
<i>Vir: osebna zbirka Jurija Rose.</i>	
Fotografiji 20 in 21: Včasih so ženske ruto nosile iz navade	27
<i>Vir: osebna zbirka Jožefe Kovač, posnetka okoli leta 1945.</i>	
Fotografija 22: Prvoobhajanka z velom	28
<i>Vir: osebna zbirka Jožefe Kovač, posnetek iz leta 1945.</i>	
Fotografija 23: Birmanka z velom.....	28
<i>Vir: osebna zbirka Jožefe Kovač, posnetek okoli leta 1940.</i>	
Fotografija 24: Nevesta z velom	28
<i>Vir: osebna zbirka Jožefe Kovač, posnetek okoli leta 1950.</i>	
Fotografija 25: Ruta (šal) članic Marijine družbe	28
<i>Vir: osebna zbirka Jurija Rose.</i>	
Fotografija 26: Uršulnko z belo rutko ne vežejo še nobene zaobljube.....	30
<i>Vir: http://ursulinke.rkc.si/?inc=album&d=Zaobljube/Prve%20zaobljube%20s.%20Irena%20Mohoric (3. 4. 2009, ob 16.30.)</i>	
Fotografija 27: Sestra Katja Štemberger je modro rutko dobila pri časnih zaobljubah.....	30
<i>Vir: osebna zbirka sestre Katje Štemberger, posnetek iz leta 2005.</i>	
Fotografiji 28 in 29: Sestra Katja Štemberger s svojimi učenci	31
<i>Vir: osebna zbirka sestre Katje Štemberger, posnetka iz leta 2008.</i>	

IX PRILOGE

Nalogi prilagamo DVD z videoposnetki, na katerih so prikazani utrinki našega terenskega dela.

Seznam videoposnetkov:

- Videoposnetek št. 1: Prvošolci in njihova učiteljica, gospa Barbara Trošt, o rumeni rutici kuža pazi. *(Trajanje: 2.26 min.)*
- Videoposnetek št. 2: Dolgoletna učiteljica v 1. razredu, gospa Cilka Velikonja, o pionirski ruti. *(Trajanje: 9.06 min.)*
- Videoposnetek št. 3: Nina in Ariana o skavtski in muslimanski ruti. *(Trajanje: 5.29 min.)*
- Videoposnetek št. 4: Matevž Črnilogar, tabornik iz roda Mladi bori Ajdovščina, o taborniški ruti. *(Trajanje: 12.15 min.)*
- Videoposnetek št. 5: Gospa Marija Rosa o ruti pri bogoslužju nekoč. *(Trajanje: 13.14 min.)*